

Nr 2 Juni 2000 14. årgang

Syndrom

Medlemsblad for Landsforeningen for løsemiddelskadde
Tilsluttet Norges Handikapforbund

Syndrom

Medlemsblad for Landsforeningen for
løsemiddelskadde (LFFL)
Tilsluttet Norges Handikapforbund (NHF)

Adresse sentralt:

Landsforeningen for løsemiddelskadde
Postboks 9217 Grønland, 0134 Oslo
Telefon 22 17 02 55
Telefaks 22 17 61 77

Kontaktperson i NHF:

Ellen Trondsen

LFFLs internettside:

www.mamut.com/lffi

<http://home.no.nett/LFFL>

Ansvarlige redaktører:

Trond Ceeberg og Frank Jonassen

Sats og layout: Torill Older

Trykk: Allservice AS

ADRESSEOVERSIKT

LFFL HOVEDSTYRE:

Leder:

Lars Kristian Hille
Postboks 168, 4502 Mandal
Telefon: (p) 38 26 11 65

Styremedlemmer:

Frank Jonassen
Lindhaugsvingen 4, 1363 Høvik
Telefon: (p) 67 53 36 19

Trond Nilsen

9060 Lyngseidet
Telefon: (p) 77 71 38 73

Sven Sørensen

Stenklevveien 46
4846 Arendal
Telefon: (p) 37 02 51 21

Trond Ceeberg

Kjørås
3158 Andebu
Telefon: 33 44 30 73

Vararepresentanter:

Fridtjof Stangnes
Heraid Hårfagres gate 12 B
0363 Oslo
Telefon: (p) 22 56 69 82

Eldbjørg Berg

Hubroveien 2, 6408 Aureosen
Telefon: (p) 71 26 04 17

Innhold

ISO-detektiven	3
Anken ble tatt til følge i Høyesterett	5
Familiekurs i februar	6
Referat fra Sør-Trøndelag lokallag	7
«BACALAO»	8
Leserinnelegg	8
Nytt håp for løsemiddelskadde	9
Medlemsfordeler	10
Lokallag og kontaktpersoner	12

Hovedstyret informerer:

Kjære leser! I forbindelse med NHFs organisasjonsutviklingsprosess «Ny framtid med NHF» vedtok LFFLs årsmøte 1999 å gjennomføre et modellforsøk i perioden fra årsmøte 1999 til årsmøte 2001. Modellforsøket går i korte trekk ut på at vi skal nedprioritere «papirflytting» og konsentrere oss i langt større grad om informasjon og kommunikasjon. Hovedstyret vil i denne lille spalten gjengi sin evaluering av modellforsøket så langt i perioden:

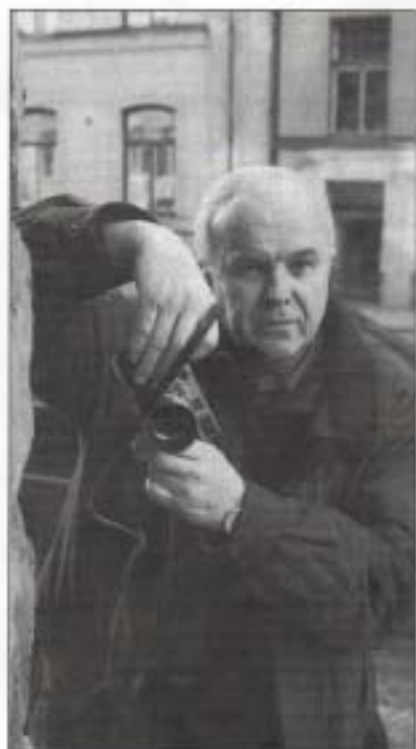
Uforutsette hendelser førte dessverre til at det ble utgitt kun et nummer av Syndrom i 1999. Nå har vår nye redaksjonskomité kommet godt i gang og LFFL har en klar målsetting: 4 utgivelser i året. Landsforeningen har fortsatt en meget stram, men ordnet økonomi og hovedstyret/informasjonsutvalget har holdt seg innenfor rammen av årets budsjett. Vi har klart å gjennomføre den kursvirksomhet vi planla i starten av modellforsøksperioden. Medlemstallet er stabilt og mange av våre lokallag gjør en flott innsats med hensyn til å ta vare på våre medlemmer – medlemsmøter, kurs og turarrangement. Når det gjelder lokallag/regioner så har ikke tiden vært moden for å slå sammen flere lokallag. Tilbakemeldingene vi får fra våre lokallag tyder på at vi er på rett spor når det gjelder kommunikasjonen mellom hovedstyret og lokallagene, men «Rom ble ikke bygd på en dag». Det gjenstår en del arbeid med oppfølging av rutiner (innsendelse av protokoller, ajourførte adresser etc.) før vi kan si oss 100% fornøyd. Arbeidet i LFFLs fagråd har gått sin gang. Hovedstyret tar gjerne imot tilbakemeldinger fra medlemmene om prinsippaker det kan være aktuelt for fagrådet å jobbe med.

Vel dette var en kort oppsummering så langt. Tema organisasjonsutvikling og evaluering av modellforsøk vil bli satt på programmet under lokallagsleder-konferansen til høsten. I mellomtiden ønsker vi alle våre lesere en riktig god sommer!

Sommerhilsen fra Hovedstyret

ISO-detektiven

Et kamera er alltid med når ombudsmann Rolf Åhlberg fra Metall er ute og besøker medlemmene. De siste par årene har han også hatt med seg måleinstrumentet «Iso-loggen». Slik har han avdekket helsefarer som var ukjente for medlemmer, bedrifter og det svenske arbeidstilsynet.

Rolf Åhlberg

Tekst: Randi Bergan/Foto: Bo Elberg

Første gang Åhlberg slo alarm om isocyanater var etter et bedriftsbesøk i Skåne. Bedriften lagde barneseter i plast, og seks ansatte var blitt syke. Verst rammet var en ung kvinne. Hun ble uføretrygdet da, bare 22 år gammel. Nesten like ille var det med produksjefen. Ingen i bedriften brukte verneutstyr.

Dette var allerede i 1977. Gang på gang i løpet av sine 26 år som tillitsvalgt i Svensk Metall har han ropt ut sine advarsler mot asbest og løsemidler. Han har også hatt ansvaret for Metalls arbeid med isocyanater. De svenske metallarbeiderne er blitt advart

både gjennom informasjonskampanjer og store oppslag i fagbladene. I fjor fikk han svensk arbeidsgiverforeningens ærespris for sitt arbeid. Og nå er svensk LO på offensiven med nye, strenge krav.

Stadig nye syke

Rolf Åhlberg snakket om sine erfaringer på Arbeidsmiljøsektorens konferanse om isocyanater i høst. Og forsamlingen lyttet musestille. For kavalkaden over bedrifter han hadde besøkt, der arbeidere var blitt syke eller skadet av isocyanater, var rystende. I klartekst fortalte han om manglende kunnskap, om leverandørers unnfallenhet og fornektelser, og sine egne reaksjoner på det han opplevde som skremmende.

I en bedrift holdt man på å produsere ventilasjonstromler til kjøleskap. Ventilasjonstromlene skulle isoleres med polyuretanskum. Da jeg kom dit, var det den 19 personen som stod og sprøytet inn skum. De 18 første hadde fått astma og var blitt overflyttet til verkstedet. Skandaløst!

I en bedrift der de lagde detaljer til biler, var det opptil 40 personer som hadde fått astma, og 25 prosent hadde nedsatt lungefunksjon. Da ble det slått skikkelig alarm.

Blodprøvene til de syke kvinnene viste høye verdier av iso-

cyanat. Den daværende målemetoden til arbeidstilsynet viste ingenting. Altså var målemetoden feil. Men dette var ikke det svenske arbeidstilsynet villig til å medgi. Det samme skjedde ved andre bedrifter. Vi fikk inn til forbundet mange tilfeller av folk som var syke – og dermed havnet vi i konflikt med arbeidstilsynet om målingene. Til slutt fant vi ut at vi selv måtte gå ut og advare. Så Metall satte i gang en stor plakatkampanje, der vi advarte mot farge, lim og plast, samt at vi sendte info-matriell til bedriftene, forteller Metall-ombudsmannen.

Bløff og løgn

Vernetiltakene som ble foreslått, var blant annet å bygge avtrekkskap, sørge for undertrykk i rommet, bruke sveisemasker med innermaske... Etter hvert nådde informasjonen fram, og problemene ble tatt på alvor. Men ikke i alle bransjer var man oppmerksom nok. For i 1997 nådde en ny sjokkbølge avisenes førstesider i Sverige. Denne gangen gjaldt det elektronikkindustrien.

- På et møte var det en kvinne som fortalte meg at arbeidskameratene ofte blødde neseblod. Kunne dette ha sammenheng med jobben, reparasjon av kretskort?

- Jeg dro til Ericson-bedriften og tok fram mitt lille kamera. Og på bildet av jentene som satt med reparasjon av kretskort, steg røyken opp. Det viste seg at isocyanater ble frigjort når kortene ble varmet opp. Og det var reparasjonslakken som hadde skylda. Da truet de ansatte med å nedlegge arbeidet inntil det var

gjort noe med problemet. Men produktdatabladet til den lakken sa ingenting om dette. Ifølge databladet inneholdt den polyuretan, basta. Levereandørbedriften nektet for at den også inneholdt isocyanater, forteller Åhlberg.

- Vi har funnet så mye bløff og løgn i produktinformasjonen – den samsvarer ikke med virkeligheten. *Jag litar inte et dugg på noe produktdatablad lenger*, tilføyer han.

Felles oppgave

Ericson-bedriften opptrådte skikkelig, produksjonen ble stanset i vel en måned mens man installerte avtrekksskap og punktavsug. Men problemene forstsetter i alle andre bedrifter, der man limer, sliper eller bearbeider materialer som inneholder isocyanater. For eksempel er all blank kobbertråd lakkert med polyuretanlakk. Om noen lodder på den, kan isocyanater måles direkte. Skader kan forebygges på stasjonære arbeidsplasser hvis man legger til rette for det. Men ute i felten – på byggeplasser, i kulverter, på kraftstasjoner – er det vanskelig å få det til. Folk risikerer å utvikle allergi, eller får astmaanfall de kan kveles av.

Arbeidstilsynet i Sverige har nå innsett at den gamle målemetoden var feil. Det må være noe feil med informasjonen om folk ikke har hørt om dette i Norge. Her er det helt tyst, det snakkes ikke om det. Ikke bare fagbevegelsen, men også industrien og arbeidstilsynet må snakke om det.

Selv fortsetter han ufortrødent arbeidet med å oppdage og påpeke problemene. Det er ofte litt av et detektivarbeid, fordi man får lave verdier, selv med de nye måleinstrumentene. Ved hjelp av «Iso-loggen» sørget han for at en ny «bombe» gikk av i nyhetene. På et informasjonsmøtet ble han kontaktet av en som jobbet med produksjon av fyrkjeler. Åhlberg trodde ikke det kunne være isocyanater i mineralulla som isolerer kjelene.

Men ta med en liten dott, så skal jeg måle, sa han til mannen. Sjøkket var stort da han tente på ulldotten under kjøkkenvifta på fagforeningskontoret den kvelden, og utslaget på «Iso-loggen» var kraftig. Dette rapporterte han umiddelbart til yrkesmedisinsk klinikk ved Universitetet i Lund, der den nye målemetoden var utviklet. Dermed kom også produksjonen av komfyrer i søkelyset. For det viste seg at mineralulla avgir store mengder metylisocyanater ved først gangs oppvarming. Elektrolux måtte ut med 30 millioner kroner for å rette opp dette.

Saken dysset ned

Vi trodde vi var først ute med denne oppdagelsen. Men nei. En dansk forsker hadde rapportert dette til MMF-foreningen (MMF = man made fibre) allerede i 1983! Men saken var blitt dysset ned. Dette gjorde både oss og Elektrolux forbannet. En sjef på Rockwool sa til meg at fagforeninga skulle holde kjeft om at mineralulla avgir metylisocyanat ved oppvarming. Men her er det ikke

snakk om ljuge, det gjelder å si sannheten. Og det handler om solidaritet. Menneskene må bli advart så de kan beskytte seg, understreker han.

På alle støperiene i Sverige løper folk samme risiko. På et sinkstøperi ble det målt over 100 ganger mer enn administrativ norm. Et sted der man produserer økser, var det en kvinne som kun hadde 51 prosent igjen av lungekapasiteten. Årsaken var at økseproduksjonen var endret. Tidligere ble skaftene kilt fast i øksehodene, nå hadde man gått over til isocyanatholdig lim.

Dernest tar han tak i bilbransjen. Nyelig er det erkjent at 4 av 20 karosseriarbeiderne på SAAB i Stockholm er skadet av isocyanater. Den yngste var bare 25 år. På karosseriverkstedene pleier jeg å si til de ansatte: «Jeg vet ikke hvem av dere som kommer til å bli syke, men om lag 20 prosent». Da blir de litt bleke om nebbet. Dette har igjen ført til at færre ungdommer velger karosserifaget, og arbeidsgiverne setter i verk tiltak så de ikke skal bli uten folk, sier han. Det er vel ikke utenkelig at tilstanden kan være slik her i landet også, selv om nesten ingen snakker om det?

Artikkelen stod skrevet i «Magasinet» for fagorganiserte i Fellesforbundet Nr 2 Februar 2000.

Sakset fra:

Sandefjords Blad Interaktiv:

Anken ble tatt til følge i Høyesterett

63-årig Sandefjording berettiget til erstatning

Høyesterett fjernet et smutthull for forsikringsselskapene, da man mandag avsa dom til fordel for en 63-årig Sandefjording som anser seg løsemiddelskadet.

Og i 1995 var det også en lege som stilte en diagnose på at mannen var lettere løsmiddelskadet, og satte en varig medisinsk invaliditetsgrad på mellom 15 og 24 %. Da det skjedde hadde mannen ved flere anledninger, over mange år oppsøkt lege, fordi han mente han var løsmiddelskadet. Og der ligger grunnen til at saken til slutt havnet i Høyesterett.

Sandefjord byrett avsa dom til fordel for mannens forsikringsselskap, ettersom han åpenbart selv hadde ment at han var løsemiddelskadet på et tidligere tidspunkt. Den aktuelle lovgivningen trådte nemlig ikke i kraft før 1990, og ettersom en lov ikke kan gis tilbakevirkende kraft mente Storebrand forsikringsselskap, Sandefjord byrett og senere også lagmannsretten, at Sandefjordsmannen ikke kunne kreve noen erstatning med anvendelse av denne loven.

Smutthull

- Og dette har vært et smutthull for forsikringsselskapene. De har i mange tilfeller avslått krav og

ført sine egne saker på å legge til grunn at sykdomstilfellet er konstatert før Yrkesskadeforsikringsloven trådte i kraft, sier 63-åringens advokat, Erik Bryn Tvedt.

Det Høyesterett nå har gjort er å fastslå at man ikke kan bruke andre tidspunkter og kriterier enn legens diagnose og tidspunktet for denne. I 63-åringens tilfelle betyr det at Høyesterett flyttet det tidspunktet da «skaden ble konstatert» fra 1984 til 1995.

Senest i forrige uke skrev en jurist i en avis-kronikk at konstaterings-tidspunktet må være den dagen som vedkommende person første gang oppsøker lege. Og byretten i Sandefjord la til grunn at 63-åringen selv allerede omkring midten av 80-tallet mente at han var løsemiddelskadet. Høyesterett sier at det ikke spiller noen rolle hva personen selv eller andre måtte mene; det er først når legen stiller diagnosen at man har et konstatert kasus, sier Bryn Tvedt.

Stor dag

- Og det skal andre løsemiddelskadede merke seg?

- Det skal de absolutt, for dette er en ganske stor dag for mange som er i den situasjonen. Det er helt sikkert mange av dem som har fått sine krav avvist av forsikringsselskapene på dette grunnlag, og

likeledes i rettsapparatet. Høyesteretts domsavsigelse om konstaterings-tidspunktet må også innebære en endring av praksis i forhold til hvordan forsikringsskadenevnden har håndtert slike saker.

- Litt paradoksalt at 63-åringen gjorde mange forsøk på å få konstatert løsemiddelskade, og vinner frem i Høyesterett nå, fordi han ikke vant frem hos legene på 80-tallet?

- Det kan man si, men i praksis ville det vært slik at han, om løsemiddelskaden var diagnostisert på et tidligere tidspunkt, ville ha vært berettiget til ytelser gjennom den skadeforsikringsordningen man hadde fra 1984 til 1989.

Erstatning?

- Og nå skal det stilles krav?

- Nå vil vi begynne å arbeide med utmåling av erstatninger. Min klient vil være berettiget til mén-erstatning, og tapt arbeidsinntekt. Hans tilstand kan sikkert også gi seg utslag i ekstrautgifter, av typen at han glemmer at han allerede har kjøpt en avis, og derfor kjøper en gang til. Men dette er ting vi skal begynne å se på nå, og vi forventer at det skal bli mulig å komme frem til en ordning med forsikringsselskapet, slik at vi slipper flere turer til rettsalene, sier advokat Erik Bryn Tvedt.

Familiekurs i februar

Vi inviterte alle nye medlemmer fra 1998 til å være med på kurset. Målgruppen var barnefamilier der en eller begge foreldrene har en løsemiddelskade.

Kurset ble holdt på Scandic Hotel Triaden Lørenskog.

Sosionom Toril Hepsø, Østensjø familiekontor, sammen med Anne Øfsti fra Drammen familiekontor var faglig ansvarlig for kurset.

Kurset startet fredag og Lars Kristian Hille ønsket oss velkommen. Han fortalte oss om hvorfor vi ønsket et slikt kurs. Hensikten med kurset var å fokusere på familiens opplevelser og tanker rundt en «ny» familiesituasjon. Så overlot han ordet til Toril Hepsø og Anne Øfsti som redegjorde for opplegget på kurset.

Etter presentasjonsrunden delte vi oss i grupper.

Gruppediskusjon:

- Hva gjorde at vi meldte oss på kurset?
- Dele erfaring med andre skadde ang. forhold til ektefelle/familie/barn.
- Hva kan gjøres bedre i fremtiden?

Etterpå møttes vi samlet for å legge frem hva de enkelte gruppene hadde kommet frem til.

Det var middag kl 2100, hvor vi kunne forsyne oss av et herlig koldtbord. Det var alle mulige retter for en hver smak og varmretter for de som ønsket seg det. Undertegnede er ikke spesielt glad i koldtbord, men dette var over all forventning.

Lørdagen fortsatte vi, etter en god frokost, med at hvert enkelt par fortalte hvordan de traff hverandre.

Så ble vi delt opp i grupper, de skadde i en gruppe, ektefellene i en annen gruppe og barn i den tredje gruppen. Barna hadde en av kurslederne med seg hele tiden.

Temaer som vi tok opp var:

- Kommunikasjon mellom mennesker – voksne og barn.
- Barn gjennomskuer voksne som «later som».
- Hver familie sine regler.
- Hvordan løser vi konflikter/ uenighet i familien.
- Finnes det andre måter for oss å leve sammen på.

Vi hadde et par timer fri før lunsjen, som mange benyttet til å gå rundt på handlesenteret. Hotellet lå vegg i vegg med et stort kjøpesenter, så vi kunne bare gå ut en dør fra hotellet så var vi inne i senteret.

Vi avsluttet med alle samlet i plenum, hvor vi diskuterte kursopplegget. De fleste var nok fornøyde, men det var satt av alt for liten tid. Toril Hepsø og Anne Øfsti takket for seg og de kom gjerne med på nye kurs.

Det var satt frem store fruktfat, kaffe og nystekte vafler i pausene, så det var ikke lett å opparbeide den store

sulten før middag. Men da middagen kom bordet med alle de lekre rettene, så smakte det med mat igjen.

Søndagen hadde vi invitert Knut Owe Karlsen, han er med i fagrådet til LFFL. Han er ansatt på Søndre Nordstrand trygdekontor, Oslo.

Han tok for seg hvilke stønadsformer og rettigheter vi har etter Trygdeloven, samt begrepene rundt yrkesskade og mænerstatning. De fleste følte kanskje at de fikk mer informasjon av Karlsen enn det de har fått på sitt lokale trygdekontor. Medlemmene hadde mange spørsmål å komme med. Det ble også her for liten tid til å komme inn på hvert enkelt tilfelle, men undertegnede syntes Karlsen gjorde en bra jobb.

Til slutt takket Lars Kristian for at Knut Owe Karlsen kunne komme og ønsket oss en god tur hjem. Men vi var innoem lunsjbordet før vi tok fatt på hjemreisen.

P.S. Knut Owe Karlsen er som sagt med i Fagrådet, så vi kommer til å benytte oss mer av han til å få inn stoff i Syndrom ang. Trygdeloven.

Frank Jonassen

Referat fra Sør-Trøndelag lokallag

2 medlemsmøter er holdt i Trondheim 99.

Medlemsmøtene ble åpnet av Emil Wærnes. Antall medlemmer var 24 på det første og 17 på det andre møtet.

Referent fra møtene var Svein Erik Strand.

4. oktober 99

Vi hadde invitert Sosionom Unni Bratt, som holdt et innlegg om diagnosen «løsmiddelskade».

Hun tok opp det med rettigheter som den skadde har. Nevnte også forskjellen i forsikringsselskapene, om hvordan de definerer saker om yrkesskadeerstatning så forskjellig.

Tok opp det med skade og sykdom forårsaket av arbeidsulykke.

(Belastningsskader kommer ikke under yrkesskadeerstatning).

Det ble nevnt en del punkter ang. yrkesskadeerstatning og godkjenningssvarianter.

Lov om yrkesskadeerstatning

- Fremme likhet
- Bedre og raskere utbetaling av erstatningen

Obligatorisk ordning

- Omfatter alle arbeidstakere
- Arbeidsgivere betaler premien

- Erstatning på objektivt grunnlag
- Omvendt bevisbyrde

Påførte utgifter (individuell)

- Framtidige utgifter (individuell)
- Inntektstap (individuell)
- Framtidig inntektstap – grunn-erstatning (standard)
- Ménerstatning (standard)
- Erstatning til de etterlatte (standard)

Det finnes tre forskjellige godkjenningssvarianter.

Yrkesskadesaker og yrkessykdommer.

- 1 Godkjent etter både lov om folketrygd og etter lov om yrkesskadeerstatning
- 2 Bare godkjent etter lov om folketrygd
- 3 Bare godkjent etter lov om yrkesskadeerstatning

15. november 99

Reidar Stallvik, som sitter i brukerutvalget, tok opp dette med RIT2000. Det startet så tidlig som 1992. Han nevnte at pasienten må få være med på planleggingen.

(Våren 1998 startet brukerutvalget, som består av 22 medlemmer fordelt på Landsforeningslag og lokallag).

Reidar Stallvik viste en del plansjer over det nye sykehuset.

Overlege Bjørn Hilt fra avd. Arbeidsmedisinsk-RIT tok så over. Han snakket en del om han som lege og vi som pasient. Overlege Bjørn Hilt sa at det var trivelig å få komme på slike møter. Det ble snakket en del om løsmiddelskader og eksponeringstid. Selv i dag er det en del eksponering – selv det er blitt mye bedre, og at utstyret rundt på arbeidsplassene er blitt mye bedre til å fange opp stoffene som svirrer rundt i luften vi puster inn.

Hilt sa at de nå hadde konsentrert seg om «kjemisk påvirkning».

Det siste ordet er ikke sagt om løsemiddelskader, det gjenstår mye på forskningstadiet.

Han orienterte litt om de andre avd. som blir opprettet når det nye sykehuset en gang blir ferdig (2012-2015).

Avslutningsreplik fra møtet: NHF kunne ta opp dette med å lage en oversikt over hvilke leger som vet – ikke vet noe om Løsmiddelsskader.

Red

BRÆKHUS DEGE

ADVOKATFIRMA ANS

Hans A. Unneland

Haakon VII's gt 5, Postboks 1369 Vika, 0114 Oslo

Tlf 23 23 90 90

BACALAO

Av Thorkild Thorkildsen

Thorkild Thorkildsen debuterte med spenningsromanen «Marley», en frodig og velskrevet historie fra Oslos østkant. Her møtte vi et broket persongalleri, skildret med innlevelse og varme og plassert i et halvsnuskete miljø blant musikere, småkjeltringer og knarkere.

I årets oppfølger, som har fått tittelen «Bacalao», møter vi de samme personene. I den nye boken drar politimannen Jim «Krana» Kranby til Brasil for å lete etter en forsvunnet norsk sjømann. Han oppdager at flere pensjonerte sjøfolk har usedvanlig mye penger å rutte med – hvor har de fått dem fra? Hjemme i Oslo holder 18 år gamle Liv, datteren til Kranas gamle venn Åge Andersen på med en sær-oppgave. Hun får en anonym mail med forslag til hva hun bør skrive om, og det bringer henne i kontakt med en gjeng gamle sjøfolk som har

gått på land. Dette er gamle kompisser av skraphandler «Biggen» Langsengs far, som døde av ukjente sykdomsårsaker.

Forfatteren samler med sikker hånd trådene som binder disse tingene sammen, og kommer med en troverdig forklaring som ikke skal ropes her – selv om intrigene vel ikke er det aller viktigste i Thorkildsens to første romaner. Det er den levende skildringen av personer, voksne som barn, og av miljøet som er hans store styrke. «Bacalao» er en underholdene og tankevekkende roman – lettlest, men samtidig dypsindig. Leseren tror på folk og omgivelser, føler at forfatteren vet hva han snakker om.

Thorkildsen er en mann med bred livserfaring fra mange områder. Han ble født i 1943, og etter eksamen artium prøvde han seg som sjømann og løsarbeider før han ble cand. mag.

i 1971. I 1977 tok han fagbrev i forskaling/jernbinding. Siden har han jobbet som lærervikar, fjøsavløser, idrettsinstruktør, programmedarbeider i NRK, journalist i Drammens Tidende, Nationen og Klassekampen, lagbas og selvstendig næringsdrivende i byggebransjen. I førti år har han vært musiker, på bass, banjo og tuba.

Jeg har lest boka og finner den interessant, for den handler om sjøfolk på 60-70-tallet som jobbet på kjemikalietanker. Det er mange likhetstrekk på de problemene vi løsemiddelskadde sliter med i dag. Så jeg anbefaler at dere leser boka. Jeg sliter med å få lest bøker, men denne var lettlest.

«Bacalao» utgitt av Bladkompaniet
ISBN 509-4192-6

Frank Jonassen

Leserinlegg:

Lete etter forståelse

Kvinne, middels intelligens, beskjeden av natur, får så hjerneskade av løsemiddel og bly. Kan ikke lenger ta i mot informasjon, og gjøre meg bruk av den. Jeg følte meg dum, og det ble også sagt til meg. Hvem skulle jeg henvende meg til? Jo LFFL, men der var det bare «forsørgere» som var «viktige». Det var ingen kvinner, alle mine plager kunne skyldes noe annet. Jeg var jo 50 år.

«Du må ikke gi deg» blir det sagt til oss som sliter med saken vår. Men ingen sier hvor en skal henvende seg, det er «et fremmed landskap» norsk helsevesen, for et menneske som aldri har vært syk før. Som så får slike merkelige uforklarlige plager.

Telefonen er lett å bruke. Da bruker jeg bare hørselen, det er vanskelig å

bruke både syn og hørsel samtidig, den lammende trotheten kommer da fortere.

Depresjon er noe vi kvinner får høre, men det får også menn. Ingen av oss tåler medisiner som inneholder E-stoffer. For meg er det E171-172-211. Da blir jeg dårligere og allergiene plager mye verre. Jeg som deg har ingen «åpne sår», ingen kan se «de blodende sår» vi har, og da er det lettest å kalle oss deprimerte.

Jeg tror det er vanskeligere for kvinner å nå frem i trykkesystemet, enn det er for menn. Men vanskelig er det for alle uansett kjønn.

Ordene er ikke lett å finne, når en skal snakke, jeg må ofte lete lenge for kanskje å finne dem (Afasi kalles det visst). Det er vanskelig når jeg

skriver også, derfor vil jeg til slutt bruke ordene til Madame Curie:

La hverken mennesker
eller hendelser
ta livsmotet fra deg.

Gerd

PS. Da jeg forstod at mine merkelige plager skyldtes bly og løsemiddel, og ble kalt depresjon, ville jeg gjerne vite av andre skadde hva deres plager var, men det var vanskelig. Alle jeg spurte var mer interessert i å få erstatning. Likemannssamtaler var for ektefellen til den skadde. Jeg fikk lesestoff, men jeg forstod ikke det jeg leste, mitt hode ville ikke. Jeg gråt og strødde edder og forbannelser over alle levende.

Nytt håp for løsemiddelskadde

Med virkning fra 1.1.1990 fikk vi en Lov om yrkesskaderstatning. Denne sier at alle som pådrar seg skade eller sykdom i forbindelse med sitt arbeid har krav på erstatning uten hensyn til skyld. Dette innebærer at selv om arbeidstakeren eller andre helt eller delvis har skyld, skal den skadelidte ha erstatning.

En særlig utsatt gruppe er arbeidstakere som arbeider med løsemidler, for eksempel lakkerere, malere, gulvleggere, arbeidere i kjemikaliebedrifter m.m. Det som er spesielt for denne gruppen er at sykdomsutviklingen kommer snikende og utvikles gjennom mange år. Man er ofte ikke klar over at man er skadet før sykdomsutviklingen er kommet så langt at den ikke lenger kan snus.

Loven har en bestemmelse som går på hvilket tidspunkt den skal gjelde fra, og det heter her at «loven gjelder ikke for skader eller sykdommer som er konstatert før lovens ikrafttredelse». Men det vanskelige spørsmål i de ti årene loven har eksistert, er hva som skal til for at en sykdom eller skade kan sies å være «konstatert». Når det gjelder skader som utvikler seg over tid, som for eksempel løsemiddelskader, er spørsmålet særlig vanskelig. Er skaden «konstatert» når skadeutviklingen er i sin begynnelse eller når den er kommet så langt at den ikke kan snus (irreversibel) eller når en lege erklærer at skaden er et faktum (stiller diagnose). Dette spørsmålet har vært tema i en rekke avgjørelser fra forsik-

ringsskadenemnda og også i rettsavgjørelser.

Ifølge disse er skaden «konstatert» når skadelidte har «oppdaget skaden», dvs. selv er innforstått med den eller i sterk grad har grunn til mistanke. Det har ikke vært ansett nødvendig at den er diagnostisert, og ikke nødvendig at man er klar over at den skyldes arbeidsmiljø (årsakssammenheng). Etter den gamle praksis har det vært tilstrekkelig til at skaden er «konstatert» og at en lege har notert i sin journal ordet løsemiddelskade med spørsmålstegn etter. En skadelidt kunne bli møtt med avvisning av sitt erstatningskrav før han selv var klar over at han var løsemiddelskadd, nettopp med henvisning til at han måtte ha forstått (hatt mistanke om) at han var skadd eller at han hadde gitt uttrykk for mistanke overfor lege eller annet helsepersonale, og at dette skjedde før 1.1.1990.

Som følge av denne praksis har ganske mange løsemiddelskadde ikke fått erstatning – forsikrings-selskapet har påberopt at skaden ble «konstatert» før 1.1.1990.

Høyesterett har i dommen til dels radikalt endret denne lovforståelse. Saken gjaldt en skofabrikkarbeider som i sitt arbeid var utsatt for løsemidler. Han hadde flere akutte sykdomsanfall, og hadde selv klar mistanke om at han var løsemiddelskadd før den 1.1.1990. Men Høyesterett skriver at ordet «konstatert» må innebære at «sykdommen er fastslått som en kjensgjerning», og at «en

konstatering før lovens ikrafttredelse» først må antas å foreligge når det er rimelig klart at skaden eller sykdommen er påvist. Men hvis skadelidte er «klar over skaden», er dette normalt nok, men «en mer eller mindre begrunnet mistanke» er ikke nok til at skaden kan sies å være konstatert.

Heller ikke en akutt eller forbigående skade er nok til at skaden kan sies å være konstatert.

Høyesterett konkluderer med at hvis skadelidte er klar over at han er varig skadet, da er den konstatert. Bliir han klar over dette før 1.1.1990, kommer hans tilfelle ikke under loven, og han har da intet erstatningskrav etter denne. Men er han ikke klar over at han er skadet (har oppdaget skaden), kreves det – slik jeg oppfatter dommen – at det må foreligge en diagnose på varig løsemiddelbettinget sykdom for at skaden skal sies å være konstatert. Der ved forskyves det avgjørende tidspunkt fremover i favor av den skadde. Det kan gå mange år mellom sykdommens begynnelse og til diagnose foreligger. Det er eksempler på at det har gått 10 – 12 år mellom sykdommens/skadens begynnelse og diagnose-tidspunktet. De mange som går rundt med mistanke om løsemiddelskade, har således fortsatt en mulighet.

*Advokat Leon Larsen, Bergen
Hentet fra internettetsiden
til Bergens Tidene.*

Medlemsfordeler

Rabattavtale med oljeselskapene Esso, Statoil og Hydro Texaco

Ved å kontakte NHFs medlems-service på telefon 22 17 02 55 får du tilsendt søknadsskjema om kort for NHF-medlemmer hos disse oljeselskapene.

Statoil

25 øre per liter bensin og diesel på pumpepris direkte på faktura. 2% på smøringsolje, 15 øre på fyringsolje og parafin, 2% på leiebilpris, 2% på vask, 2% på kiosk og øvrige varer. Rabatt gis som Domino-poeng.

Hydro Texaco

30 øre per liter bensin på pumpepris.

Esso

30 øre per liter bensin på listepris.

AVIS - Bilutleie

Avtale om leiebiltjenester mellom NHF og AVIS bilutleie.

Avtalen gjelder person-, kombi- og varebiler og minibusser. AVIS har biler med automatgir (stasjonsvogn m/automatgir og m/håndgass).

Det finnes bil med venstre pedal (kan monteres raskt av og på).

AVIS har 15 stk 9-seters kombibiler. De har løs rampe som følger med. I disse bilene kan en ta ut midterste seterad, og det er plass til en rullestol. Det er da 6 seter igjen.

Rabatt for NHF-medlemmer:

15 % på AVIS lokaltilbud, week-end-, sesong- og månedstilbud. 25 % på AVIS standardpriser.

Forsikringstilbud i Gjensidige

Norges Handikapforbund har forhandlet fram nye og meget gunstige

forsikringsordninger i Gjensidige for medlemmene. Vi mener avtalen, som trådte i kraft 1. mars 1998, gir det enkelte medlem store fordeler som man nå kan dra nytte av. I bunnen av avtalen ligger det politiske målet; å få til en livsforsikringsordning for mennesker med funksjonshemninger.

Livsforsikring

Vi er følgelig mest fornøyd med at funksjonshemmede gjennom en avtale med Gjensidige gis mulighet til å tegne en god livsforsikring for 1.200 kroner per år. Utbetalingsbeløpene varierer etter alder og risikoklasse.

Skadeforsikring

Norges Handikapforbund har også forhandlet fram betydelige rabatter for NHF-medlemmer på skadeforsikringer. Tilbudet omfatter alle ordinære private skadeforsikringer og gir en prisrabatt fra 10 - 14 % avhengig av kundeforholdets varighet.

Medlemmer som allerede er kunde i Gjensidige vil automatisk få NHF-rabatten ved første hovedforfall etter 1. oktober 1998 hvis de melder fra om at de er medlemmer i NHF.

Ring Gjensidige gratis grønt nummer 800 40 019 for nærmere opplysninger og tilbud.

Medlemmer av Norges Handikapforbund har fått tilsendt brev og brosjyrer om forsikringsordningene.

Rabattavtale med Norges Automobil-Forbund (NAF)

NHF-medlemmer kan oppnå redusert medlemskontingent i NAF.

Hovedmedlemskap

- Inkluderer Veltjeneste

Inneholder alle kjente medlemsfordeler og inkluderer i tillegg NAF Veltjeneste med 0 kroner i egenandel.

Ordinær pris 625 kroner. Redusert kontingent 485 kroner.

Basismedlemskap

Inneholder alle kjente medlemsfordeler - unntatt Veltjenesten.

Ordinær pris 420 kroner. Redusert kontingent 280 kroner.

Det finnes også andre medlemskategorier, kontakt NAF Medlemsinformasjon på tlf 810 00 606 eller bruk Internett: www.naf.no.

«Norge på kryss og tvers» - Tilgjengelighetsguiden

I tilgjengelighetsguiden kan du velge blant 1.050 reisemål i Norge. Guiden er mer bruker- og leservennlig, med tydelige symboler og tegn.

NHF-medlemmer får boka gratis, ved å henvende seg til Medlemsservice. Boka er trykket i et opplag på 10.000, og er forbeholdt egne medlemmer. Den er ikke for salg.

«Fergesamband i Norge»

En oversikt over tilgjengelighet på fergesamband. Heftet er gratis for medlemmer i NHF. Kontakt medlemservice for tilsendelse av guiden.

Medlemskontingent må være betalt for å kunne benytte seg av NHFs medlemsfordeler! Kontakt Medlemsservice dersom du er medlem og få tilsendt nærmere informasjon.

Spørsmål?

Kontakt:

Medlemsservice på telefon 22 17 02 55 eller NHF,

Postboks 9217 Grønland, 0134 Oslo

Slik kan det også gjøres

Arne Christian Hansen og Elsa Kristiansen fra Vestfold i aksjon på et apotek. En utmerket måte å profilere LFFL på, og verve ev. nye medlemmer. En idé for andre lokallag?

 LANDSFORENINGEN FOR LØSEMIDDELSKADDE

≡ Vi arbeider med å forebygge arbeidsmiljøskader. ≡ Vi gir råd og veiledning til skadde og pårørende, og informerer om skadevirkninger! **LOKALLAG I ALLE FYLKER.**

≡ Vi har egen «hjelpe» eller på TLF 33 44 30 73 og 33 46 07 73 ≡

• BLI MEDLEM I LFFL - VI TRENGER DIN STØTTE!

Advokatfirma
Roger Foyen
MNA

- Yrkesskader
- Pasientskader
- Trafikkskader
- Strafferett
- Familie arv/skifte

Tollbugt 24, 0157 Oslo
Telefon: 22 42 59 20
Telefaks: 22 42 62 12

Rådm. Halmrasts vei 18 (Gågata)
1337 Sandvika
Telefon: 67 55 02 65
Telefaks: 67 54 81 01

E-post: rogfo@online.no

LFFL LOKALLAG OG KONTAKTPERSONER:

Østfold lag av LFFL

Leder Rolf Hansen
Carl Sibberns vei 7 A, 1598 Moss
Telefon: (p) 69 25 48 36

Oslo lag av LFFL

Leder Eldbjørg Juvik
Edv. Munchs vei 59, 1063 Oslo
Telefon: (p) 22 32 00 13

Akershus lag av LFFL

Leder Frank Jonassen
Lindhaugsvingen 4, 1363 Høvik
Telefon: (p) 67 53 36 19

Hedmark lag av LFFL

Leder Hermod Telebond
Parkveien 46, 2335 Stange
Telefon: (p) 62 57 17 11

Oppland lag av LFFL

Leder Tove Kalbakken
Austadfeltvn 130, 2838 Snertingdal
Telefon: (p) 61 18 32 99

Buskerud lag av LFFL

Leder Arne Ødegaard
Vikveien 22, 3050 Mjøndalen
Telefon: (p) 32 87 47 24

Vestfold lag av LFFL

Leder Bjørn Rønningen
Maris vei 5, 3123 Tonsberg
Telefon: (p) 33 33 27 06

Telemark lag av LFFL

Leder John Andrén
Porsgrunnsvegen 19 A, 3730 Skien
Telefon: (p) 35 52 12 83

Aust-Agder lag av LFFL

Leder Dagfinn Olsen
Strømsbu Terrasse 6, 4839 Arendal
Telefon: (p) 37 02 73 48
Postadresse: Aust-Agder lag av LFFL
Myratunet Bo- og omsorgssenter,
Myra, 4849 Arendal

Vest-Agder lag av LFFL

Leder Lars Kristian Hille
Postboks 168, 4502 Mandal
Telefon: (p) 38 26 11 65

Rogaland lag av LFFL

Leder Jenny T. Hadland
Brekken, 4360 Varhaug
Telefon: (p) 51 43 06 25

Hordland lag av LFFL

Leder Roald Fonnes
Øyjordsveien 71,
5038 Bergen
Telefon: (p) 55 33 09 30

Sogn og Fjordane

Norges Handikapforbund
Sogn og Fjordane
Postboks 382, 6801 Førde
Telefon: (p) 57 82 26 68

Løsemiddelskadeforeninga i Møre og Romsdal

Leder Ernst Otterlei
Berta Kanuttas vei 24 D, 6150 Ørsta
Telefon: (p) 70 06 91 83

Sør-Trøndelag lag av LFFL

Leder Reidar Stallvik
Postboks 4108 Valentinlyst
7450 Trondheim
Telefon: (p) 93 93 60 40

Nord-Trøndelag lag av LFFL

Leder Bjørg Ø. Mostad
Myraveien 6, 7710 Sparbu
Telefon: (p) 74 14 35 11

Nordland lag av LFFL

c/o Norges Handikapforbund
Nordland
Sjøgata 15, 8006 Bode
Telefon: 75 50 80 08
(mellom kl 14.00-16.00)

Troms lag av LFFL

Leder Trond Nilsen
9060 Lyngseidet
Telefon: (p) 77 71 38 73
Internettadr.: www.mamut.com/troms

Finnmark

Norges Handikapforbund
Postboks 332, 9615 Hammerfest
Telefon: 78 41 70 88